

MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ*

Jale DENİZ**

Pınar GÜNDOĞDU***

ÖZET

Araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk ve orta öğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin düşüncelerine göre, alanda görev yapan müzik öğretmenlerinin sahip oldukları mesleki alan yeterlik seviyelerini belirlemektir. Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde MEB'e bağlı ilk ve orta öğretim kurumlarında çalışmakta olan müzik öğretmenleri, örneklemini ise 55 özel ve devlet eğitim kurumundan ulaşılabilen 92 müzik öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacı ile Temel Eğitime Destek Projesi'nden yola çıkılarak hazırlanan "Müzik Öğretmenleri Mesleki Yeterlik Anketi" kullanılmıştır. Anket, 10 yeterlik alanı ve 47 önermeden oluşmaktadır. Anketten elde edilen verileri analiz etmek için frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre: Kulak eğitimi yeterlik alanında, müzik öğretmenlerinin kulak eğitimi yeterliklerine sahip oldukları, ses eğitimi yeterlik alanında, müzik öğretmenlerinin, yeterli oldukları fakat bununla birlikte teknik açıdan eksiklikleri olduğu görülmektedir. Çalgı eğitimi yeterlik alanında, müzik öğretmenlerinin, piyanoyu etkin bir şekilde kullanamadıkları, bununla birlikte müzik öğretmenlerinin okul çalgılarından herhangi birini yeterli düzeyde kullanabildikleri görülmektedir. Ancak, çalgı topluluğunda çalma ve çalgı topluluğu yönetme yeterliklerinde eksiklikler bulunmaktadır. Toplu söyleme ve toplu çalma yeterlik alanında, müzik öğretmenlerinin tek sesli koro oluşturma ve çalıştırmada yeterli olduğu ancak çok sesli koro çalıştırma yeterliğinde yüksek seviyede olmadığı anlaşılmaktadır. Müzikal yaratıcılık yeterlik alanında, müzik öğretmenlerinin üretkenliğe yönelik yeterliklerde yetersiz kaldıkları görülmektedir. Özel öğretim yöntemleri ile müzik öğretimi yapma yeterlik alanında, müzik öğretmenlerinin, özel öğretim yöntemlerini bilmedikleri ve kullanmadıkları; genel müzik bilgisi ve kültürü yeterlik alanında, müzik öğretmenlerinin yeterli oldukları; teknoloji kullanımı ve materyal geliştirme yeterlik alanlarında, yeterli olmakla beraber eksikliklerinin olduğu görülmektedir.

Anahtar sözcükler: Öğretmen yeterliliği, müzik öğretmeni, müzik yeterliliği

* Bu makale Pınar Gündoğdu tarafından 2006 yılında tamamlanan aynı adlı yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

** Yard. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi GSEB Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı.

*** Bilim Uzmanı

SUMMARY

The main purpose of the research was to determine the proficiency level of the music teachers working at the primary and secondary schools subordinated to the Ministry of

Education considering the views and assessments of the other teachers officiating in the relevant field. This study was based on a survey method. The population of the research involved music teachers who are appointed at the primary and secondary schools under the Ministry of Education in Istanbul and the sample consisted of 92 music teachers selected from 55 state and private schools within the same county. The data were collected by an instrument namely, 'The Professional Competence Survey for Music Teachers' developed by the researcher in the light of 'Special Field Adequacies within the Sustaining Project of Formal Education'. The survey includes 10 sub-competency fields and 47 statements. In order to analyze the data collected, percentage and frequency analysis were performed. The results representing the survey are as follows: The outcomes carried by the survey suggest that music teachers are professionally competent with audio, i.e. ear training when compared to their vocal training adequacy. However, it is also worth mentioning that they have a lack of technical perfection or capability. In terms of instrumental training proficiency, the results indicate that those working in this field mastered playing any of the school instruments, notwithstanding they were less proficient in playing the piano effectively. However, music teachers are considered to be highly accomplished at directing 'mono-chorus studies' while they are poor at the level of directing a 'polyphonic chorus' as far as the relevant data is concerned. Similarly, with respect to the criterion including professional competence by 'musical creativity', namely 'productive skills', the fact that the above instructors failed to be adequate was also underlined. According to the results it is understood that music teachers not only failed to know about 'teaching through special teaching methods' but also had some deficiencies in the field of 'mastery of material development' plus 'using technological equipments during the instruction.

Key words: Teacher competency, music teacher, music competency

Öğretmen, öğrenme ve öğretme süreçlerinin temel öğelerinden biridir. Öğretmenin niteliği bu süreçlerin niteliğini de büyük ölçüde etkiler. Arsal (2004), tarafından yapılan araştırmada, ülkemizi 21. Yüzyıla hazırlayacak ve kalkındıracak öğretmen tipinin özelliklerinin belirlenerek öğretmen yetiştirmeye katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda bir öğretmen, genel kültüre sahip, düşünen, araştıran, bilgi üreten, yeniliklere açık, bilimsel bilgilere değer veren, bilgiye ulaşmada rehber, öğrenciyi iyi gözlemleyen, insanlarla iyi ilişkiler kurabilen, ülkenin politik felsefesine uygun davranan, mesleğini gönülden yapan ve evrensel değerleri benimseyerek ona göre eğitim veren çağdaş bir birey olmalıdır. Onural (2006) tarafından yapılmış olan araştırmada, öğretmen adaylarının ideal öğretmen niteliklerine ilişkin görüşleri ile mesleki yaşamlarında kendilerinden beklenen niteliklerin ne kadarının bilincinde olduklarını, ve bu niteliklere attedikleri önem derecesini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, ideal bir öğretmende bulunması gereken niteliklerin başında öğretmenin konu alanında yeterli olması gelmektedir. Bunu sırasıyla pedagojik formasyon, öğretmenlik mesleğini sevmek, çocukları/insanları sevmek, iyi iletişim becerisine sahip olmak, hoşgörülü olmak nitelikleri izlemektedir. Çetin (2001) tarafından yapılan araştırmada öğrenciler ideal öğretmeni öğrencileriyle

dostça ve iş birliği içinde çalışma alışkanlığı kazanmış, alan bilgisi tam, öğrencisinin tabiatını ve ihtiyacını anlayan, genel eğitiminde ve bilimsel tavrında eksikliği olmayan, saygılı, sevgi dolu, öğrenciler arasındaki bireysel ayrılıkları analiz edebilen, derslerinde çeşitli metot ve teknikleri kullanabilen öğretmen olarak tanımlanmışlardır. Eroğlu (1999) araştırmasında öğretmenlerin öğretmenlik davranışlarıyla ilgili olarak kendilerini ne derece yeterli bulduklarına ilişkin görüşlerini almıştır. Karakaş (2002) ve Gürol (2002) okul öncesi öğretmenlerin yeterlikleri ile ilgili ve yine Karakaş (2003) sınıf öğretmenlerinin yeterlikleri ile ilgili araştırmalar yapmışlardır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın esas kıldığı mesleki eğitim programında hedeflenen ideal öğretmen modeline göre öğretmenin temel görevi "Ulusal ve evrensel değerleri benimseyen ve sorunlara çözüm üreten, milli eğitimin ve alanı ile ilgili ders programlarının amaçlarını davranışa dönüştüre, öğrenmeyi öğrenen bireyler, her bireyin gereksinimlerini de dikkate alarak yetiştirmektir" (TEDEP Eğitime Destek Projesi Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlik Taslağı, 2003). Bu program kapsamında müzik öğretmenlerinin de sahip olması gereken yeterlikler, kulak eğitimi, çalgı eğitimi, ses eğitimi, toplu çalma ve söyleme, müzikal yaratıcılık, müzik eğitiminde teknolojinin kullanımı, zevk eğitimi ve özel öğretim yöntemleri ile müzik öğretimi yapma yeterlikleri olarak verilmiştir.

Ancak bu programı uygulayacak olan müzik öğretmenlerinin istenen yeterliklere ne kadar sahip oldukları belirlenmemiştir. Bu araştırmada, müzik öğretmenlerinin, diğer müzik öğretmenlerinin sahip oldukları mesleki alan yeterlik seviyelerine yönelik değerlendirmelerinin bilinmemesi problemi oluşturmuştur.

Bu problemden hareketle, araştırmanın genel amacını çeşitli eğitim kurumlarından mezun olmuş ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk ve orta öğretim kurumlarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin, düşüncelerine göre alanda görev yapan müzik öğretmenlerinin sahip olduğu mesleki alan yeterlik seviyelerini belirlenmesi oluşturmuştur. Bu amaçla, "müzik öğretmenlerinin, (1) kulak eğitimi, (2) ses eğitimi, (3) çalgı eğitimi, (4) toplu söyleme (koro) eğitimi, (4) toplu çalma (orkestra) eğitimi, (5) müzikal yaratıcılık, (6) özel öğretim yöntemleri ile müzik öğretimi yapma, (7) genel müzik bilgisi ve kültürü, (8) teknolojik araçları müzik eğitiminde kullanma, (9)materyal geliştirme yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?" sorularına cevap aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırma, müzik öğretmenlerinin, meslektaşlarının mesleki yeterliklerine yönelik düşüncelerini varolan şekliyle ortaya koyan tarama modelli bir araştırmadır.

Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde MEB'e bağlı tüm orta öğretim kurumlarında görev yapmakta olan müzik öğretmenleri oluşturmuştur. Örneklem grubu, İstanbul iline bağlı Kadıköy, Maltepe, Kartal, Pendik, Üsküdar, Beykoz, Eminönü ve Fatih ilçelerinde

bulunan toplam 55 özel ve devlet eğitim kurumundan ulaşılabilen 92 müzik öğretmeninden oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak müzik öğretmenlerinin, diğer meslektaşlarının mesleki yeterlikleri hakkındaki düşüncelerini tespit etmek amacıyla “Müzik Öğretmenleri Mesleki Yeterlik Anketi” kullanılmıştır.

Bu anket, Temel Eğitime Destek Projesi’ne ait Alan Öğretmenleri Yeterlikleri taslağından yola çıkılarak, bir müzik öğretmeninde olması gereken yeterlikler düşünülerek hazırlanmıştır. Anket, kulak eğitimi, ses eğitimi, çalgı çalma, ses ve çalgı topluluğu oluşturma, müzikal yaratıcılık, özel öğretim yöntemleri ile müzik öğretimi yapma, genel müzik bilgisi ve kültürü, müzik teknolojileri ve materyal geliştirme olarak 10 ana başlık altında toplanmıştır. Kulak eğitimi 11, ses eğitimi 9, çalgı eğitimi 8, toplu söyleme 2, toplu çalma 2, müzikal yaratıcılık 6, özel öğretim yöntemleri ile müzik öğretimi yapma 4, genel müzik bilgisi ve kültürü 3, teknoloji kullanımı 1 ve materyal geliştirme 1 madde olmak üzere toplam 47 madde bulunmaktadır. Her maddede yer alan ifade, müzik öğretmenlerinin söz konusu yeterliklere ne kadar sahip olduklarının, yine diğer müzik öğretmenleri tarafından belirtilmesine yöneliktir. Her önerme maddesi için hiç, az, kısmen, çok ve tamamen seçenekleri yer almaktadır.

Ayrıca, anketin bağlı olduğu değişkenleri belirlemek amacı ile kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu, cinsiyet, yaş, mezun olunan okul, en son bitirilen eğitim kademesi, mesleki kıdem, çalışılan okulun türü ve görev yapılan eğitimi kademesi olmak üzere toplam 7 maddeden oluşmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Müzik öğretmenleri mesleki yeterlik anketinden elde edilen verilerin çözümlemesinde, frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada “Müzik öğretmenlerinin, kulak eğitimi yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış, ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 11 önerme aracılığı ile belirlenmiş ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Müzik Öğretmenlerinin, Kulak Eğitimi Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

KULAK EĞİTİMİ	Hıç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, müzikal sesleri doğru tekrar etme yeterliğine sahiptirler.	-	1 (1,1)	12 (13,0)	37 (40,2)	42 (45,7)
2) Müzik öğretmenleri, çalınan bir ritmi doğru tekrar etme yeterliğine sahiptirler.	-	2 (2,2)	80 (8,7)	37 (40,2)	45 (48,9)
3) Müzik öğretmenleri, duydukları bir ezgiyi doğru tekrar etme yeterliğine sahiptirler.	-	-	19 (20,7)	33 (35,9)	40 (43,5)
4) Müzik öğretmenleri, armonik sesleri birbirinden ayırt etme yeterliğine sahiptirler.	-	8 (8,7)	27 (29,3)	36 (39,1)	21 (22,8)
5) Müzik öğretmenleri, sol anahtarını okuyabilme yeterliğine sahiptirler.	-	1 (1,1)	2 (2,2)	17 (18,5)	72 (78,3)
6) Müzik öğretmenleri, fa anahtarını okuyabilme yeterliğine sahiptirler.	2 (2,2)	10 (11,0)	21 (23,1)	26 (28,6)	32 (35,2)
7) Müzik öğretmenleri, nota ile ritmik okuma yapma yeterliğine sahiptirler.	-	1 (1,1)	13 (14,1)	38 (41,3)	40 (43,5)
8) Müzik öğretmenleri, ritmik yazma çalışması yapma yeterliğine sahiptirler.	-	5 (5,4)	24 (26,1)	33 (35,9)	30 (32,6)
9) Müzik öğretmenleri, nota ile ezgisel okuma çalışması yapma yeterliğine sahiptirler.	-	3 (3,3)	23 (25,0)	37 (40,2)	29 (31,5)
10) Müzik öğretmenleri, nota ile ezgisel yazma çalışması yapma yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	8 (8,7)	27 (29,3)	30 (32,6)	26 (28,3)
11) Müzik öğretmenleri, kulak eğitimi yaptırmakta yeterlidirler.	-	6 (6,5)	17 (18,5)	30 (32,6)	39 (42,4)

Tablo 1'e bakıldığında, müzik öğretmenleri, meslektaşlarının kulak eğitimine yönelik yeterlilikleri kapsamında en yüksek orandaki yeterlilikleri %96,8 ile "sol anahtarının okunmasına"; %89,1 ile "çalınan bir ritmin doğru tekrar edilebilmesine"; %85,9 ile "müzikal seslerin doğru tekrar edilmesine" vermişlerdir. Müzik öğretmenlerinin meslektaşlarını kulak eğitimine yönelik yeterlilikleri kapsamında çeşitli seviyelerde yetersiz gördüğü boyutlar ise, %39,1 ile "nota ile ezgisel yazma çalışması yapmasına"; %38 ile "armonik seslerin birbirinden ayırt edilebilmesine"; %36,1 ile "fa anahtarının okunabilmesine" yönelik boyutlardır. Elde edilen verilere genel olarak bakıldığında müzik öğretmenlerinin meslektaşlarını, kulak eğitimine yönelik olarak yüksek oranda yeterli gördüklerini söylemek mümkündür.

Araştırmada “Müzik öğretmenlerinin ses eğitimi yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 9 önerme aracılığı ile toplanmış ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Müzik Öğretmenlerinin, Ses Eğitimi Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

SES EĞİTİMİ	HİÇ	AZ	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, ses egzersizleri yapabilme yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	8 (8,7)	31 (33,7)	25 (27,2)	27 (29,3)
2) Müzik öğretmenleri, diyafram destekli nefes kullanma yeterliğine sahiptirler.	-	14 (15,2)	29 (31,5)	22 (23,9)	27 (29,3)
3) Müzik öğretmenleri, şarkı söylerken nüans kullanabilme yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	8 (8,7)	23 (25,0)	29 (31,5)	31 (33,7)
4) Müzik öğretmenleri, ses değişimi (mutasyon) hakkında bilgi sahibidirler.	1 (1,1)	6 (6,6)	19 (20,9)	29 (31,9)	36 (39,6)
5) Müzik öğretmenleri, ses organları ve anatomisi hakkında bilgi sahibidirler.	4 (4,4)	12 (13,2)	25 (27,5)	26 (28,6)	24 (26,4)
6) Müzik öğretmenleri, şarkı söylerken doğru artikülasyon (sözcükleri doğru söyleme) kullanma yeterliğine sahiptirler.	-	8 (8,8)	28 (30,8)	26 (28,6)	29 (31,9)
7) Müzik öğretmenleri, seviyeye uygun şarkı seçimi yapma yeterliğine sahiptirler.	-	5 (5,4)	21 (22,8)	35 (38,0)	31 (33,7)
8) Müzik öğretmenleri, yeterli şarkı dağarına sahiptirler.	-	7 (7,6)	28 (30,4)	34 (37,0)	23 (25,0)
9) Müzik öğretmenleri, ses eğitimi yaptırabilme yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	16 (17,4)	34 (37,0)	22 (23,9)	19 (20,7)

Tablo 2’ye bakıldığında, müzik öğretmenleri; meslektaşlarının ses eğitimine yönelik yeterlilikleri kapsamında en yüksek orandaki yeterlilikleri %71,7 ile “seviyeye uygun şarkı seçmeye”; %71,5 ile “ses değişimi hakkında bilgi sahibi olmaya”; %65,2 ile “şarkı söylerken nüans kullanabilmeye” vermişlerdir. Müzik öğretmenlerinin meslektaşlarını ses eğitimine yönelik yeterlilikleri kapsamında çeşitli seviyelerde yetersiz gördüğü boyutlar ise, %46,7 ile “diyafram destekli nefes kullanmasına”; %45,1 ile “ses organları ve anatomisi hakkında bilgi sahibi olmaya”; %43,5 ile “ses egzersizlerini yapabilmeye” yönelik boyutlardır. Elde edilen verilere genel olarak bakıldığında, müzik öğretmenlerinin meslektaşlarını ses eğitimi konusunda orta seviyelerde yeterli gördüklerini söylemek mümkündür.

Araştırmada “Müzik öğretmenlerinin çalgı eğitimi yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 8 önerme aracılığı ile belirlenmiş ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Müzik Öğretmenlerinin, Çalgı Eğitimi Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

ÇALGI EĞİTİMİ	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, okul çalgılarından (gitar, blok flüt, orff, mandolin, elektronik org, akordeon) en az birini ders içi çalışmalarında etkin bir şekilde kullanabilme yeterliğine sahiptirler.	-	5 (5,4)	19 (20,7)	27 (29,3)	41 (44,6)
2) Müzik öğretmenleri, piyanoyu ders içi çalışmalarda etkin bir şekilde kullanabilme yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	21 (23,1)	38 (41,8)	19 (20,9)	12 (13,2)
3) Müzik öğretmenleri, çalgı çalarken doğru teknikleri kullanabilme yeterliğine sahiptirler.	-	8 (8,7)	44 (47,8)	20 (21,7)	20 (21,7)
4) Müzik öğretmenleri, çalgısını herhangi bir çalgı topluluğunda kullanabilme yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	19 (20,7)	38 (41,3)	18 (19,6)	16 (17,4)
5) Müzik öğretmenleri, çalgısının tarihsel süreci ile ilgili bilgi sahibidir.	1 (1,1)	11 (12,0)	40 (43,5)	23 (25,0)	17 (18,5)
6) Müzik öğretmenleri, öğrencileri için seviyeye uygun eser seçimi yapma yeterliğine sahiptirler.	-	2 (2,2)	24 (26,1)	35 (38,0)	31 (33,7)
7) Müzik öğretmenleri, yeterli okul çalgı dağarına sahiptirler.	-	10 (11,0)	25 (27,5)	35 (38,5)	21 (23,1)
8) Müzik öğretmenleri, okul çalgı eğitimi verebilecek yeterliğe sahiptirler.	-	11 (12,0)	25 (27,2)	29 (31,5)	27 (29,3)

Tablo 3'e bakıldığında müzik öğretmenleri, meslektaşlarının çalgı eğitimine yönelik yeterlilikleri kapsamında en yüksek orandaki yeterlilikleri %73,9 ile "okul çalgılarından en az birini ders içi çalışmalarda etkili kullanabilmeye"; %71,7 ile "öğrencileri için seviyeye uygun eser seçimi yapabilmeye"; %61,6 ile "yeterli okul çalgı dağarına sahip olmaya" vermişlerdir. Müzik öğretmenlerinin meslektaşlarını çalgı eğitimine yönelik yeterlilikleri kapsamında çeşitli seviyelerde yetersiz gördüğü boyutlar ise, %66 ile "piyanonun ders içi çalışmalarda etkin kullanabilmeye" yönelik boyutlardır. Elde edilen verilere genel olarak bakıldığında, müzik öğretmenlerinin meslektaşlarını çalgı eğitimi konusunda orta seviyelerde yeterli gördüklerini söylemek mümkündür.

Araştırmada "müzik öğretmenlerinin toplu ses eğitimi yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 2 önerme aracılığı ile belirlenmiş ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Müzik Öğretmenlerinin, Toplu Söyleme Eğitimi Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

TOPLU SÖYLEME	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, tek sesli koro oluşturma yeterliğine sahiptirler.	-	-	5 (5,5)	28 (30,8)	58 (63,7)
2) Müzik öğretmenleri, çok sesli koro oluşturma yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	8 (8,7)	36 (39,1)	26 (28,3)	21 (22,8)

Tablo 4'e genel olarak bakıldığında müzik öğretmenlerinin meslektaşlarının tek sesli koro oluşturma konusunda yeterliliklerinin %94,5'lik bir oranla yeterli bulunduğu, ancak çok sesli koro oluşturma konusunda ise yeterliliklerinin %51,1 oranında yeterli bulunduğu görülmektedir.

Araştırmada “müzik öğretmenlerinin toplu çalma eğitimi yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 2 önerme aracılığı ile belirlenmiş ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Müzik Öğretmenlerinin, Toplu Çalma Eğitimi Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

TOPLU ÇALMA	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, çalgı topluluğu (orkestra) çalıştırma yeterliğine sahiptirler.	2 (2,2)	23 (25,0)	32 (34,8)	22 (23,9)	13 (14,1)
2) Müzik öğretmenleri, çalgı topluluğu (orkestra) yönetebilme yeterliğine sahiptirler.	2 (2,2)	26 (28,3)	28 (30,4)	19 (20,7)	17 (18,5)

Tablo 5’e bakıldığında müzik öğretmenlerinin, meslektaşlarını çalgı topluluğu çalıştırma ve yönetebilme yeterlilikleri konusunda sırasıyla %38 ve %39,2 oranlarında yeterli görmektedirler. Elde edilen veriler müzik öğretmenlerinin meslektaşlarını çalgı topluluğu çalıştırma ve yönetebilme açısından yetersiz gördüklerini ortaya koymaktadır.

Araştırmada “Müzik öğretmenlerinin müzikal yaratıcılık yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 6 önerme aracılığı ile toplanmış ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Müzik Öğretmenlerinin, Müzikal Yaratıcılık Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

MÜZİKAL YARATICILIK	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, müzik cümlelerini kendi bulduğu sembollerle beraber hikayeleştirme ve anlatma yeterliğine sahiptirler.	2 (2,2)	17 (18,5)	44 (47,8)	21 (22,8)	8 (8,7)
2) Müzik öğretmenleri, verilen konuya uygun fon müziği bulma yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	8 (8,7)	29 (31,5)	34 (37,0)	2 (2,1)
3) Müzik öğretmenleri, verilen konuya uygun fon müziği yazabilme yeterliğine sahiptirler.	8 (8,8)	31 (34,1)	33 (36,3)	14 (15,4)	5 (5,5)
4) Müzik öğretmenleri, doğaçlama yapabilmeye yeterliğine sahiptirler.	4 (4,3)	37 (40,2)	32 (34,8)	11 (12,0)	8 (8,7)
5) Müzik öğretmenleri, şarkı sözü yazabilme yeterliğine sahiptirler.	3 (3,3)	27 (30,0)	39 (43,3)	16 (17,8)	5 (5,6)
6) Müzik öğretmenleri, çok sesli müzik yazma yeterliğine sahiptirler.	9 (9,8)	43 (46,7)	25 (27,2)	7 (7,6)	8 (8,7)

Tablo 6'ya bakıldığında müzik öğretmenleri, meslektaşlarının müzikal yaratıcılık alanındaki yeterlilikleri kapsamında en yüksek orandaki yeterliliğin sadece %58,5 ile “verilen konuya uygun fon müziği bulabilme” yönelik olduğunu belirtmişlerdir. Müzik öğretmenlerinin meslektaşlarını müzikal yaratıcılık alanında çeşitli seviyelerde en yetersiz gördüğü boyutlar ise, %83,7 ile “çok sesli müzik yazabilme”; %79,3 ile “doğaçlama yapabilmeye” yönelik boyutlardır. Elde edilen verilere genel olarak bakıldığında, müzik öğretmenlerinin meslektaşlarının müzikal yaratıcılık yeterliklerine yönelik düşüncelerinin olumlu olmadığı görülmektedir.

Araştırmada “Müzik öğretmenlerinin özel öğretim yöntemleri ile müzik öğretimi yapma yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 4 önerme aracılığı ile toplanmış ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Müzik Öğretmenlerinin, Özel Öğretim Yöntemleri İle Müzik Öğretimi Yapma Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE MÜZİK ÖĞRETİMİ YAPMA	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, Dalcroze yöntemi ile müzik öğretimi yapma yeterliğine sahiptirler.	13 (14,4)	36 (40,0)	24 (26,7)	16 (17,8)	1 (1,1)
2) Müzik öğretmenleri, Orff yöntemi ile müzik öğretimi yapma yeterliğine sahiptirler.	3 (3,3)	24 (26,4)	31 (34,1)	25 (27,5)	8 (8,8)
3) Müzik öğretmenleri, Kodaly yöntemi ile müzik öğretimi yapma yeterliğine sahiptirler.	10 (11,0)	34 (37,4)	28 (30,8)	17 (18,7)	2 (2,2)
4) Müzik öğretmenleri, Suzuki yöntemi ile müzik öğretimi yapma yeterliğine sahiptirler.	7 (7,6)	34 (37,0)	28 (30,4)	19 (20,7)	4 (4,3)

Tablo 7'ye bakıldığında, müzik öğretmenleri meslektaşlarının Orff öğretimi yapma yeterliliklerinin diğer yöntemlere göre daha fazla olduğunu düşünmektedirler. Elde edilen verilere genel olarak bakıldığında müzik öğretmenleri, özel öğretim yöntemlerinin kullanılmasına yönelik olarak meslektaşlarının yeterliliklerini düşük olarak değerlendirmektedirler.

Araştırmada “Müzik öğretmenlerinin genel müzik bilgisi ve kültürü yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 3 önerme aracılığı ile belirlenmiş ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Müzik Öğretmenlerinin, Genel Müzik Bilgisi ve Kültürü Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

GENEL MÜZİK BİLGİSİ VE KÜLTÜRÜ	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, evrensel müzik tarihi bilgilerine sahiptirler.	-	11 (12,0)	42 (45,7)	20 (21,7)	19 (20,7)
2) Müzik öğretmenleri, ulusal müzik tarihi bilgilerine sahiptirler.	-	15 (16,5)	37 (40,7)	25 (27,5)	14 (15,4)
3) Müzik öğretmenleri, ülkemiz müzikleri (Türk Halk Müziği, Klasik Türk Müziği, Popüler Müzik) hakkında bilgiye sahiptir.	-	8 (8,7)	37 (40,2)	30 (32,6)	17 (18,5)

Tablo 8'e bakıldığında, seçeneklerdeki en yüksek oranların kısmen seçeneklerinde toplandığı görülmektedir. Müzik öğretmenlerinin sadece %51,1'i meslektaşlarının “ülkemiz müzikleri hakkında” yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünmektedirler. Elde edilen verilere genel olarak bakıldığında müzik öğretmenlerinin, meslektaşlarının genel müzik bilgisi ve kültürü ile ilgili yeterlikleri hakkındaki düşüncelerinin yeterince olumlu olmadığını söylemek mümkündür.

Araştırmada “müzik öğretmenlerinin teknolojik araçları müzik eğitiminde kullanma yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 1 önerme aracılığı ile belirlenmiş ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Müzik Öğretmenlerinin, Teknolojik Araçlar Müzik Eğitiminde Kullanma Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

TEKNOLOJİ KULLANIMI	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, müzik çalışmalarında kullanılması gereken her türlü elektronik araç (elektronik org, mikrofon, bilgisayar, cd çalar, dvd-vcd çalar, video, projektör...vb.) gereçleri kullanabilme yeterliğine sahiptirler.	-	16 (17,6)	25 (27,5)	29 (31,9)	21 (23,1)

Tablo 9'a bakıldığında müzik öğretmenlerinin %55'i meslektaşlarının müzik çalışmalarında kullanılması gereken her türlü elektronik araç gereçleri kullanabilme yeterliliklerinin olduğunu düşünmektedir.

Araştırmada “müzik öğretmenlerinin materyal geliştirme yeterlikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve müzik öğretmenlerinin görüşleri 1 önerme aracılığı ile belirlenmiş ve sonuçlar analiz edilerek Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Müzik Öğretmenlerinin, Materyal Geliştirme Yeterlikleri Hakkındaki Düşüncelerini Gösteren Frekans ve Yüzde Analizleri

MATERYAL GELİŞTİRME	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tamamen
	f (%)	f (%)	F (%)	f (%)	f (%)
1) Müzik öğretmenleri, müzik yapmada kullanılabilecek çeşitli materyalleri oluşturabilme yeterliğine sahiptirler.	1 (1,1)	14 (15,2)	29 (31,5)	33 (35,9)	15 (16,3)

Tablo 10'a bakıldığında müzik öğretmenlerinin %52,2'si meslektaşlarının müzik yapmada kullanılabilecek çeşitli materyalleri oluşturabilme yeterlilikleri olduğunu düşünmektedirler.

TARTIŞMA

Müzik öğretmenlerinin meslektaşlarının mesleki alan yeterliliklerine yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, müzik öğretmenlerinin mesleki yeterlilikleri 9 boyutta ele alınmıştır. Bunlar, kulak eğitimi, ses eğitimi, çalgı eğitimi, toplu söyleme eğitimi, toplu çalma eğitimi, müzikal yaratıcılık, özel öğretim yöntemleri ile müzik öğretimi yapma, genel müzik bilgisi/kültürü ve teknolojik araçları müzik eğitiminde kullanma boyutları olarak ele alınmıştır.

Araştırma sonucunda, müzik öğretmenleri meslektaşlarının kulak eğitimi alanında yüksek oranlarda yeterli olduklarını düşünmektedirler. Kulak eğitimi alanında daha az yeterli bulunan yeterlilik göstergeleri arasında ise “nota ile ezgisel yazma çalışması yapma”, “armonik sesleri birbirinden ayırt edebilmesi” ve “fa anahtarının okunabilmesi” bulunmaktadır. Kulak eğitimi ile ilgili yeterlilik göstergeleri değerlendirildiğinde “müzikal sesleri doğru tekrar etme”, “çalınan bir ritmi tekrar etme” gibi temel ve başlangıç sayılabilecek göstergelerden daha ileri seviyeli göstergelere gidildikçe öğretmenlerin, meslektaşlarının yeterlilikleriyle ilgili düşüncelerinde düşüş gözlenmektedir.

Müzik öğretmenleri meslektaşlarının ses eğitimi alanında orta seviyelerde yeterli olduklarını düşünmektedirler. Müzik öğretmenleri meslektaşlarını “seviyeye uygun şarkı seçme”, “ses değişimi hakkında bilgi sahibi olma” gibi bilişsel boyutlarda daha yeterli olarak değerlendirirken; “diyafram destekli nefes kullanma” ve “ses egzersizlerini yapabileme” gibi tekniğe dayalı boyutlarda daha az yeterli olarak değerlendirmişlerdir.

Müzik öğretmenleri, meslektaşlarının çalgı eğitimi alanında orta seviyede yeterli olduğunu düşünmektedirler. Müzik öğretmenleri meslektaşlarını “okul çalgılarından en az birini ders içi çalışmalarda etkili kullanabilme” boyutunda daha yeterli görürken; piyano gibi müzik eğitiminde “ders içi çalışmalarda etkin kullanılması” boyutunda oldukça yetersiz değerlendirmişlerdir. Müzik öğretmenlerinin piyano kullanımında yetersiz olduğu Onuray Eğilmez (2003) tarafından yapılan bir çalışmada da saptanmıştır. Bu durum, okul çalgılarının öğretmen ve öğrenciler tarafından daha kolay ulaşılabilirliklerine ve müzik öğretiminin de kolay öğretebilirliğine bağlanabilir. Ayrıca mesleki eğitim sırasında alınan piyano eğitiminin niteliği ve eğitimde kullanımına yönelik içeriği soru işareti olarak karşımıza çıkmaktadır. Piyanonun pahalı bir çalgı olması sebebiyle her okulda ve her öğretmenin evinde bulunmaması, uzun ve ciddi bir öğrenme süreci gerektirmesi bir dezavantaj olabilir. Oysa piyano ders içi etkinliklerde çöksesliliği etkin bir şekilde ortaya koyabilme şansına sahip bir çalgı olması açısından son derece önemlidir.

Müzik öğretmenleri meslektaşlarının “çalgı çalmada doğru teknikleri kullanabilme” ve “bir çalgı topluluğunda çalgısını kullanabilme” boyutlarındaki yeterlilikleri konusunda

olumsuz düşüncelere sahip olduğu dikkat çekmektedir. Öztürk (2001) tarafından yapılan bir araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında, müzik öğretmenlerinin mesleki yaşamlarında çalgılarını, ortam, süre, program ve kaynak yetersizliği gibi sebeplerden dolayı kullanamadıkları vurgulanmaktadır.

Müzik öğretmenleri, meslektaşlarının toplu söyleme eğitimi yeterliliklerine yönelik olarak tek sesli koro oluşturma yeterlilikleri sahip olmaları konusunda olumlu düşüncelere sahiptirler. Ancak çok sesli koro oluşturma konusunda yeterlilik algısı daha düşüktür. Buna sebep olarak müzik öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitimleri müfredatlarında koro çalışmalarına ayrılan sürelerin yetersizliği gösterilebilir.

Müzik öğretmenlerinin, meslektaşlarının çalgı topluluğu (orkestra) çalıştırma ve yönetebilme yeterliliklerine yönelik olarak olumsuz düşüncelere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu durum müzik öğretmenlerinin çalgı toplulukları oluşturma, çalıştırma ve yönetme konusunda eksiklikleri olduğunu göstermektedir. Müzik öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitimlerinden kaynaklanan olası yetersizliklerinin yanı sıra, çalıştıkları okullardaki fiziksel şartların uygun olmaması ve öğrencilere ayrılan çalışma saatlerinin sınırlılığı da toplu çalma alanında yetersizliklerinin ve gereken gelişmeyi sağlayamamalarının sebebi olabilir.

Müzik öğretmenlerinin, meslektaşlarının müzikal yaratıcılık yeterliklerine yönelik düşüncelerinin genel olarak olumlu olmadığı ortaya çıkmıştır. Özellikle fon müziği yazma, çoksesli müzik yazma, doğaçlama yapabilme gibi yaratıcılığı ortaya çıkaran konularda olumlu düşünenlerin azlığı dikkat çekicidir.

Müzik öğretmenleri, meslektaşlarının Dalcroze, Orff, Kodaly, Suzuki gibi özel öğretim yöntemlerinde yeterli olmadıklarını düşünmektedirler. Bukeç (2003) de, araştırmasında müzik öğretmenlerinin özel öğretim yöntemlerini bilme ve kullanmada sıkıntı çektikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu yetersizlikler içerisinde Orff yönteminde diğerlerine kıyasla biraz daha yeterlilik algısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Orff öğretim yöntemine yönelik olarak yapılan çalışmalar (Aral, Akyol ve Sığırtmaç, 2006) öğrencilerin özellikle yaratıcılıkları üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadırlar. Bu benzeri çalışmalar, Orff öğretim yöntemine olan ilgiyi de arttırmaktadır. Bu ilgiden hareketle, Orff öğretim yöntemine yönelik uygulamaların sınırlı da olsa hizmet öncesi eğitim sırasında yer alması ve bu öğretim yöntemiyle ilgilenenlerin çeşitli atölye imkanlarını yakalayabiliyor olması konuya ilişkin yeterlilik algısının yükselmesine sebep olmuş olabilir. Ancak bu görece yükseklik, müzik öğretmenlerinin meslektaşlarının Orff öğretim yönteminde de yetersiz olarak değerlendirdikleri gerçeğini gözden kaçtırmamalıdır. Diğer özel öğretim yöntemlerindeki yüksek yetersizlikleri ise, öğretmenlerin gerek bu konularda yeterince bilgi sahibi olmamasına gerekse de bu yöntemlerin bazılarının (Suzuki gibi) sınıf/okul dışı ortamlarca (anne baba gibi) desteklenmesi gerekliliğinden hareketle, öğretmen tarafından idare edilmesinin güç olmasına bağlanabilir.

Müzik öğretmenleri, meslektaşlarının genel müzik bilgisi ve kültürü konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Ülkemiz müzikleri hakkında bilgi sahibi olmaya yönelik madde de bile, yeterlilik algısı % 51'de kalmıştır.

Evrensel ve ulusal müzik tarihi gibi konulardaki yeterliliğe yönelik öğretmen görüşleri ise daha da düşüktür. Bu sonuçlar öğretmenlerin müzik bilgisi ve kültürü boyutlarında yeterince gelişemediklerini ortaya koymaktadır. Öztosun ve Yöndem (2004) tarafından yapılmış bir araştırma da, eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde müzik tarihi ve geleneksel müziklerle ilgili derslerin yetersiz olduğu vurgulanmaktadır.

Müzik öğretmenleri, meslektaşlarının yaklaşık yarısının müzik çalışmalarında kullanmaları gereken elektronik org, mikrofon, bilgisayar, cd, dvd, vcd çalar, video projektör.. v.b. her türlü elektronik araç gereçleri kullanmayı bildikleri düşüncesinde oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak bu oranı yeterli saymak mümkün değildir. Müzik eğitiminde çeşitli teknolojilerin kullanımının mümkün olduğu günümüzde, müzik öğretmenlerinin yarısının bu yeterliliklere sahip olduğunun düşünülmesi dikkate alınması gereken olumsuz bir boyuttur. Yapılması gereken, hizmet öncesi eğitimde çeşitli teknolojik kaynakların öğretme öğrenme süreçlerinde kullanılmasını yaygınlaştırarak öğretmen adaylarının bu konudaki yeterliliklerinin artırılmasını sağlamak olabilir.

Müzik öğretmenleri, meslektaşlarının yarısının müzik yapmada materyal oluşturabilme konusunda yeterli olduğunu düşünmektedirler.

Elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, müzik öğretmenleri meslektaşlarını genellikle müzik eğitimine yönelik yeterlilikleri açısından yeterli görmemektedirler. Yapılan bazı çalışmalarda (Öztosun ve Yöndem, 2004), müzik öğretmenlerinin mesleki yeterlik açısından kendilerini yeterli gördükleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte bu çalışma sözü edilen araştırma sonucunu desteklememiştir. Elde edilen sonuçlar arasındaki temel farkın diğer çalışmalarda müzik öğretmenlerinin kendi yeterliliklerini ortaya koymaları ile, bu çalışmada kendileri dışındaki diğer müzik öğretmenlerinin yeterliliklerine yönelik düşüncelerini ortaya koymaktan kaynaklanan, yönetsel bir fark olduğu düşünülmektedir. Araştırmacı bu çalışmada elde edilen sonuçların kendine yönelik değerlendirmeye oranla daha güvenilir olduğunu düşünmektedir. Bununla birlikte müzik öğretmenlerinin mesleki yeterliliklerini belirlemeye yönelik çalışmaların farklı yaklaşımlarla sürdürülmesinin faydalı olacağı da düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aral, N., Akyol Köksal, A. ve Sığırtmaç, A. (2006). Beş- Altı Yaş Grubundaki Çocukların Yaratıcılıkları Üzerinde Orff Öğretisine Dayalı Müzik Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 6, s.1-9, Adana. <http://www.e-sosder.com/> (12 Kasım 2006'dan)
- Arsal, Z. (2004). *Ülkemizi 21. Yüzyıla Hazırlayacak Ve Kalkındıracak Öğretmen Tipinin Özellikleri*, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.100-115, Bolu.
- Bükeç, B. (2003). *Müzik Öğretim Yöntemleri Dersindeki Kazanımların Müzik Öğretmenliğinde Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Çetin, Ş. (2001). İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 149, Ankara.
- Eroğlu, G. (1999). *Gazi Üniversitesine Bağlı Eğitim Fakültelerinden Mezun Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışları İle İlgili Yeterliklerine İlişkin Görüşleri*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Gürol, A. (2002). *Okulöncesi Eğitim Öğretmenleri İle Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Eğitimde Dramaya İlişkin Kendilerini Yeterli Bulma Düzeylerinin Belirlenmesi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Elazığ.
- Karakuş, İ. (2003). *Farklı Kaynaklardan Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri Gerçekleştirme Düzeyi (Kayseri Örneği)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Onural, H. (2006). Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmen Niteliklerine İlişkin Görüşleri, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 327, s.29-35, Bolu.
- Onuray, Eğilmez, H. (2003). *Türkiye'de Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Piyano Öğretiminin Müzik Öğretmenlerinin Müzik Derslerinde Piyano/Elektronik Orgu Kullanabilme Yeterliklerine İlişkin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Öztürk, G. (2001). *İlköğretim Kurumlarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Çalgılarını Kullanmadaki Yeterlilik Durumları*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- TEDEP, *Temel Eğitime Destek Projesi* (2003). MEB, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Yöndem, S. ve Öztosun, Ö. (2004). *Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine ve Müziksel Birikimlerine Bakış Açılarının Bazı Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Yükruk, S. (2002). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulamasında Sınıf Ortamında Seslerini Kullanma Becerileri*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.